

Hermanis Paukšs

AR SPAINI PA GALVU

ZANE

ALISE

ASTRA

MONTA

JĀNIS

REGĪNA

MIERVALDIS

1

Zane. Nu, Astra, ko gribēji?

Astra. Pēteris pagājšnakt nomira.

Zane. Tavs Pēteris?

Astra. Manējais gan, Zane. Vakarā pudeli krutkas izdzēra, bet, kad no rīta gāju šo modināt, bija jau auksts.

Zane. Izsaku līdzjūtību.

Astra. Paldies! Lai gan nav jau par ko. I viņam tagad labi, i man.

Zane. Nu ja: kas tā par dzīvi – vienā dzeršanā... Tad jau labāk miers zem zemes... un cilvēkiem labs prāts...

Astra. Kā tad – nodzēra pilnīgi visu. Tāpēc jau atnācu. Varbūt varu no pagasta kādu naudiņu viņa bērēm dabūt?

Zane. Kāpēc tu domā, ka Pēteris būtu jāaprok par pagasta naudu?

Astra. Nu jā – posta jau viņš daudz te visiem nodarījis... Cik logu dzērumā nav izdauzījis... cik šķūnīšu nodedzinājis... Bet es tad tur ņe pri čom! Ne tos logus dauzīju, ne šķūnīšus dedzināju. Un darīt arī neko nevarēju. Centos jau viņu savaldīt, cik spēju, bet ko tad viens nabaga sievišķis pret tādu tēviņu var?

Zane. Tevi taču neviens nevaino.

Astra. Vainot ta nevaino, bet gaida, ka es pati to Pēteri apglabāšu. Es jau arī labprāt apglabātu – vīrs paliek vīrs. Lai arī dzērājs. Bet par kādu naudu? Teicu jau, ka viņš visu nodzēra. Pati pusbadā dzīvoju.

Zane. Labi – es padomāšu. Bet ne tagad. Deputāts no Rīgas atbraucis – vispirms jātiek no viņa vaļā.

Astra. Deputāts? Kur tad šis ir?

Zane. Aizbrauca pie Alises.

Astra. Kāpēc pie Alises?

Zane. Gribēja ar kādu no tautas parunāt.

Astra. Ā, tas labi, ka deputāti grib ar tautu parunāt. Bet kāpēc tieši ar Alisi? Vai tad es neesmu tauta? Zini taču, cik man grūti iet! Parādītu deputātam i postažu, kas pie mums valda, i Pētera liķi!

Zane. Ko tad viņš par mums padomās, ja tavu postažu un Pēteri liķi ieraudzīs? Vajag taču arī kādai pašcieņai būt! Ne jau visi te tā dzīvo!

Astra. Visi ne, bet daudzi!

Zane. Liecies mierā! Kāpēc tikai negatīvais būtu jārāda? Tā jau dzīvot var apnikt. Bet Alisei – pagalms sakopts... māja tīra...

Astra. Tāpēc, ka nav, kas piecūko, un pati no rīta līdz vakaram skrien.

Zane. Tagad tu arī varēsi no rīta līdz vakaram skriet. Tad arī parādīšu tevi deputātam, lai redz, kādi čakli un strādīgi ļaudis mūsu pagastā dzīvo. Baigi man vajag, lai Rīgā domā, ka es ar pagastu nespēju galā tikt!

Astra. Tad jau būsi sacerējusies kādreiz pati uz Rīgu pārvākties?

Zane. Un kāpēc ne? Vai tad es slikti te pa pagastu ņemos? Varu arī Rīgā kārtību ieviest.

Astra. Ko tad pati nebrauci šim līdzī pie Alises?

Zane. Gribēja parunāt aci pret aci. Domāja, ka pagastvecenes klātbūtnē tauta baidīsies taisnību teikt.

Astra. Es jau nu neklusētu!

Zane. Gan jau Alise arī neklusēs. Pratiš pateikt, ko lauku cilvēks no augstās valdīšanas gaida. Tikai pieklājīgākā veidā nekā tu.

2

Monta. Ārprāts!

Zane. Kas ir, Monta?

Monta. Deputāts, galvu abām rokām saķēris, izskrēja kā traks no Alises kūts, ielēca mašīnā un aizdrāzās kā plēsts uz Rīgu!

Zane. Kā tu zini?

Monta. Kā tad nu es nezināšu, uz kuru pusi ir Rīga! Kur asfalts vēl daudz maz braucams, tur arī Rīga! Kur tikai bedres palikušas, tur skaidrs, ka tās uz citu pusi ved!

Zane. Ne jau par ceļiem es tev prasu! Kā tu zini, kas pie Alises notika? Pati savām acīm redzēji vai kāds garāmiedams pažadināja?

Monta. Pati savām acīm redzēju. Kad padzirdēju, ka pie Alises šitāds deputāts atbraucis, tā tūlīt pat metos turp, jo man jau sen tādiem sakāmais ir uzkrājies, taču nokavēju – tik vien redzēju, kā šis, galvu saķēris, aizdrāzās.

Zane. Un Alise?

Monta. Alisi neredzēju.

Zane. Ak dievs! Es skrienu!

Monta. Uz kurieni?

Zane. Kā – uz kurieni?! Noskaidrot, kas tur noticis!

Monta. Dzīsies šim pakaļ uz Rīgu?

Zane. Nē – pie Alises! (Prom.)

3

Astra. Tā arī traka...

Monta. Būtu tu pagastvecene, varbūt vēl trakāk skrietu.

Astra. Jā... ja Alise šim būs ko pārāk skarbi pateikusi, visam pagastam var nesmukums sanākt.

Monta. Bet ko tu uz pagastmāju atvilkies? Arī gribēji deputātu apskatīt?

Astra. Man tie deputāti tagad... bijuši nebijuši... Pēteris pagājšnakt nomira...

Monta. Nu tad beidzot!

Astra. Jā, beidzot gan.

Monta. Pēdējos pāris gadus izskatījās tāds, it kā sen jau miris būtu... un tikai spoks mazliet pastreipuļot no kapa iznācis... Pēc dzīva cilvēka jau nu ne... Nemaz neticas, ka tik ilgi novilka...

Monta. Tad jau tev tagad zaļa dzīve sāksies!

Astra. Kāda tur zaļa?

Monta. Kā – ne zaļa? Viss nopelnītais taču tagad paliks pie tevis! Nebūs vairs neviena, kas nodzer.

Astra. Bet kā es viena tagad saimniecību noturēšu? Tos smagākos vīriešu darbus jau viņš šad tad padarīja. Lai arī ar grūstīšanu un lamāšanos.

Monta. Skaidrs, ka noturēsi, ja neviens kaklā vairs nekarāsies! Vai tad Alise viena pati netiek ar visu galā?

Astra. Alise... jā... Bet viņai jau tur nekad tāda postaža kā pie mums nav bijusi. Paklau...

Monta. Nu?

Astra. Mēs taču esam kaimiņienes.

Monta. Nu un tad?

Astra. Varbūt tavs Jančuks varētu kādreiz arī pie manis ar traktoru iebraukt?

Monta. Vai tad tev ir nauda, ko viņam samaksāt?

Astra. Kur nu... Pat Pētera bērēm nav...

Monta. Kā tad tu gatavojies ar viņu norēķināties? Domā par velti manu Jančuku izmantot? Kaimiņu būšana ir kaimiņu būšana, bet tas laiks, ko viņš pie tevis nostrādās, paša saimniecībai taču būs zaudēts.

Astra. Nu... es tikmēr pie tevis varētu kādos sieviešu darbos palīdzēt.

Monta. Es pati ar visu tieku galā. (Prom.)

Astra. Nu labi... Iešu prātot, kā man to Pēteri zem zemes dabūt, lai te vairs nerēgojas...

4

Zane. Alise... kāpēc deputāts tā aizdrāzās?

Alise. Laikam jau tāpēc... ka es viņam iegāzu ar spaini pa galvu...

Zane. Ko?! Tu iegāzi deputātam ar spaini pa galvu?!

Alise. Jā... tā gadījās...

Zane. Kāpēc? Vai tu galīgi traka esi?

Alise. Esmu.

Zane. Nesaproti, ka deputāts arī ir cilvēks? Viņš taču, tikai labu gribēdams, pie tevis brauca! Lai ko te kurš domātu par deputātiem, nevar taču tā: kā ierauga deputātu, tā uzreiz – bāc! – ar spaini pa galvu. Es arī esmu deputāte. Pati droši vien par mani balsoji. Vai tad nesaproti, ka uz deputātiem visa mūsu iekārta turas? Demokrātiska valsts nemaz nevar bez deputātiem iztikt! Ej pati par deputāti, ja esošie tev nepatīk, nevis gāz tiem, kas šo nepateicīgo pienākumu uzņēmušies, ar spaini pa galvu!

Alise. Pati nesaprotu, kā tas notika. Slaucu govi... viņš kaut ko nesakarīgu muldēja... līdz govs pēkšņi norāva pienu... Atjēdzos, stāvēdama ar spaini rokā, un redzēju, ka deputāts, galvu saķēris, aizskrien... Tad kā pa miglu aptvēru, ka esmu šim ar spaini pa galvu iegāzusi...

Zane. Vai tev bieži tā gadās?

Alise. Iegāzt deputātam ar spaini pa galvu?

Zane. Nē, tādas vājprāta lēkmes.

Alise. Pirmoreiz.

Zane. Skrien žigli pie ārsta!

Alise. Pie kāda ārsta?

Zane. Pie psihiatra.

Alise. Man nav laika pa ārstiem skraidīt.

Zane. Tad nevajag sist deputātiem ar spaini pa galvu!

Alise. Bet es jau teicu, ka tas bija neapzināti – brīdī, kad saprašana pazuda!

Zane. Par to jau es runāju! Saprāšanas zudums liecina par smadzeņu darbības traucējumiem. Ja vienreiz tā gadījās, tad var atkārtoties. Uz kā tu sēdi?

Alise. Uz spaiņa.

Zane. Uz tā paša, ar ko viņam pa galvu iegāzi?

Alise. Uz tā paša...

Zane. Jā... negribētos ar tādu pa galvu dabūt. Tāpēc celies un braucam pie ārsta. Tev vienalga psihiatra slēdziens tiesā būs vajadzīgs. Ja atzīs par nepieskaitāmu, nevajadzēs cietumā sēdēt.

Alise. Jā... cietumā sēdēt gan negribas... Tad jau labāk trakonamā...

Zane. Dod šurp to spaini!

Alise. Neaiztiec!

Zane. Kāpēc?

Alise. Tas taču ir lietiskais pierādījums. Uz tā ir mani pirkstu nospiedumi. Ja tu tam pieķersies, tad arī tavējie paliks. Izmeklētājs nodomās, ka mēs abas esam deputātam galvu daudzījušas. Par grupveida noziegumiem taču vairāk var dabūt.

Zane. Labi – beidz muldēt, un braucam! Es tevi aizvedīšu.

Alise. Vai spaini ņemt līdzī?

Zane. Kāpēc? Lai iekrautu arī ārstam pa galvu?

Alise. Nē... Varbūt tas palīdzēs noteikt diagnozi...

Zane. Baidos, ka psihiatrs negribēs tevi redzēt ar nozieguma ieroci rokā – ej, noliec to spaini un braucam!

5

Monta. Jančuk... Pēteris esot nomiris.

Jānis. Kad?

Monta. Pagājšnakt. Astra teica.

Jānis. Jā... tā tie draugi aiziet... cits pēc cita...

Monta. Dzērājiem īss mūžs.

Jānis. Un ko Astra?

Monta. Domā, kā Pēteri tagad zem zemes dabūt.

Jānis. Jā... kamēr dzīvs, kaut kā vēl vari savilkt galus kopā... bet, kad tevi zem zemes jādabū, tad palikušajiem bezmaz vai visa iedzīve jāpārdod, lai to godam izdarītu... Nu ko – tad aizstaigāšu līdz Astrai.

Monta. Kāpēc?

Jānis. Kā kāpēc? Uzmetīšu pēdējo skatienu Pēterim. Paskatīšos, vai nevaru ko palīdzēt.

Monta. Labāk saki uzreiz, ka gribi uzmet skatienu Astrai, nevis Pēterim!

Jānis. Bet, Monta... Kas tev nāk prātā?... Cilvēks miris, bet tu šitā...

Monta. Domā es nezinu, ka toreiz Astru biji noskatījis! Un ar mani apprecējies tikai tāpēc, ka Astra pie Pētera aizgāja!

Jānis. Bet, Monta!... Vai tiešām tu domā, ka tāpat vien tevi apprecēju?... Jā, biju reiz arī Astrā samīlējis. Bet pirms cik gadiem? Un tu taču arī toreiz, ar Pēteri bučodamās, pa birzītēm skraidīji. Vai es tev kādreiz to pārmetis esmu? Tā bija jaunība. Lakstīgalu laiks. Varbūt tu nožēlo to, ka Astra tev Pēteri atņēma?

Monta. Tu traks esi?! Dieva laime, ka tā nelaime man toreiz secen aizgāja un tika uzgrūzta Astrai!

Jānis. Nu redzi – tev laime, bet Astrai nelaime. Vai tad nevajag nelaimē nonākušam palīdzēt?

Monta. Atzīsties, ka Astra tev vēl arvien patīk!

Jānis. Pirmā mīlestība neaizmirstas. Bet precējies taču esmu ar tevi. Un mīlu vēl arvien. Arī krāpis tevi neesmu.

Monta. Nu... to es nevaru zināt...

Jānis. Vai man tagad jātaisnojas būtu?

Monta. Nu nē jau, nē. Es tev ticu. Piedod. Bet tā sasodītā Astra mani nobiedēja.

Jānis. Kā – nobiedēja?

Monta. Jūtu, ka sākusi uz tevi acis mest.

Jānis. Un, ja tā arī būtu, vai tāpēc man tagad nevajadzētu viņai palīdzēt manu bērņības draugu ar godu zem zemes dabūt?

Monta. Ko tad tu domā tur darīt: pats viņu zem kāda krūma aprakt?

Jānis. Nu nē taču – noskaidrošu, kas un kā, tad sapratīšu, kā tālāk rīkoties. Varbūt gribi nākt kopā ar mani?

Monta. Nē, negribu. Ne Astru gribu redzēt, ne... Pēteri tādu, kāds viņš izskatās tagad...

Jānis. Es saprotu.

Monta. Pagaidi! Nē, tomēr iešu kopā ar tevi.

Jānis. Ejam!

6

Regīna. Nu, Miervaldi? Aprunājies ar tautu?

Miervaldis. Aprunājos, Regīna...

Regīna. Kas tev ar galvu?

Miervaldis. Sadzīves trauma.

Regīna. Konkrētāk?

Miervaldis. Uzskrēju ar galvu spainim.

Regīna. Kādam spainim?

Miervaldis. Metāla. Varbūt alumīnija. Nezinu. Es no metāliem neko nejēdzu.

Regīna. Un kur tad tas spainis atradās, kad tu tam uzskrēji? Kaut kur pakārts?

Miervaldis. Nē. Kādas sievietes rokā.

Regīna. Tātad tu ieraudzīji sievieti ar spaini rokā un kā tāds auns meties ar galvu virsū spainim?

Miervaldis. Nē, viņa man iesita ar to spaini.

Regīna. Un kas tā bija par sievieti?

Miervaldis. Nezinu. Laikam slaucēja. Kad es pie viņas iegāju, viņa slauca govi.

Regīna. Tu gribi teikt, ka no slaucējas – tautas pārstāves, no potenciālās vēlētājas – dabūji ar spaini pa galvu?

Miervaldis. Jā. Tā gadījās.

Regīna. Izskatās, ka ar tavu priekšvēlēšanu kampaņu kaut kas nav kārtībā.

Miervaldis. Droši vien.

Regīna. Sēdies!

Miervaldis. Kāpēc?

Regīna. Tu taču esi dabūjis ar spaini pa galvu!

Miervaldis. Ārsts teica, ka nav nekas bīstams – tikai āda pārsista.

Regīna. Kamēr neesam sakārtojuši veselības aprūpes sistēmu, ārstu diagnozēm nav iemesla uzticēties. Sēdies!

Miervaldis. Paldies! Nē... es nevaru nosēdēt, ja blakus stāv sievietei!

Regīna. Es neesmu sieviete, bet tavas partijas priekšsēdētāja!

Miervaldis. Paldies.

Regīna. Un tagad stāsti: ko tu tādu izdarīji, ka viņa tev iebelza ar spaini pa galvu?

Miervaldis. Neko. Es viņai pat nepieskāros. Pa gabaliņu stāvēju.

Regīna. Ne no šā ne no tā sieviete neies sist vīrietim ar spaini pa galvu.

Miervaldis. Es tikai stāstīju, cik labi būs, ja viņa govīs slauks pēc Briseles norādījumiem.

Regīna. Atradis, par ko runāt ar sievieti!

Miervaldis. Bet viņa tajā brīdī slauca govī. Un es tur stāvēju. Par kaut ko taču man vajadzēja ar viņu runāt!

Regīna. Būtu situācijai atbilstošu tautasdziesmu noskaitījis. Gotiņ, mana brūnaliņa... vai ko tamlīdzīgu.

Miervaldis. Es no tautasdziesmām neko nejēdzu.

Regīna. Slikti. Nākamreiz, pirms brauc pie tautas, pašķirsti Latvju Dainas. Ne jau nerātnās, protams. Vai tad Barontēvs velti pūlējās, tās vākdams?

Miervaldis. Bet mani nenoturēs par jukušu, ja sākšu ne no šā, ne no tā tautasdziesmas skaitīt?

Regīna. Nekas. Jucis... toties ar tautisku novirzi! Vai nu mazums deputātu ar novirzēm? Galvenais, lai tās būtu pareizajā virzienā. Tādā, kas reitingus audzē. Nevis pēc Briseles norādījumiem. Par Briseli varēsi muldēt, ja atkal tiks ievēlēts. Tu taču nedomā, ka Briseles ierēdņi govīs slauc labāk nekā mūsu zeltenes?

Miervaldis. Nezinu. Nevienu Briseles ierēdņi, govī slaucam, neesmu redzējis.

Regīna. Politikis, tāpat kā sapieris, kļūdās tikai vienreiz. Nu labi – dažiem izdodas biežāk. Taču katra reize var būt pēdējā. Vai tiešām tu nesaproti, ka esi viena no mūsu partijas lokomotīvēm! Lokomotīves nedrīkst ļaut sev

- sist ar spaiņiem pa galvu! Vagoni paši taču nespēj kustēties! Un kurš tad tos vagonus vilks, ja visas lokomotīves tiks ar spaiņiem apstasas?
- Miervaldis. Bet viņa jau man atļauju neprasīja!
- Regīna. Vai saproti, pēc kā tas izskatīsies, ja tauta tagad uzzinās, ka slaucējas ar to vien nodarbojas, kā dauza tev ar spaiņiem pa galvu?
- Miervaldis. Šis bija tikai viens atsevišķs gadījums.
- Regīna. Bet tauta to vispārinās. Secinās, ka šī viena slaucēja ir paudusi visas tautas nostāju pret tevi! Un, ja pret tevi, tad to attiecinās arī uz visu valdošo koalīciju! Vai saproti, kādas ziepes esi savārījis?
- Miervaldis. Saprotu. Bet nezinu, ko darīt. Izstāties no partijas?
- Regīna. Jā, to tu gribētu gan! Mēs gadiem ilgi pūlējāmies, lai tevi no vienkārša slaista par partijas lokomotīvi pataisītu, un tu tagad pie pirmajām grūtībām uzreiz esi gatavs laisties krūmos?
- Miervaldis. Bet ko tad man darīt? Iesūdzēt viņu tiesā? Lai ar tiesas spriedumu tiek apstiprināts, ka esmu nepelnīti dabūjis ar spaini pa galvu?
- Regīna. Kāda tiesa? Vai tad nezini, cik ilgi mūsu tiesās katra lieta tiek izskatīta? Tu sen jau būsi miris, kad tiesa pie tava kapa spriedumu nolasīs.
- Miervaldis. Varbūt var... kaut kā paātrinātā kārtā?
- Regīna. Kā? Līdīsi bez rindas, izmantojot savu deputāta statusu? Tas taču tūlīt pat nāks atklātībā kā bezmaksas sviestmaize visiem medijiem!
- Miervaldis. Tad kas man tagad jādara?
- Regīna. Vispirms brauc un atvainojies viņai!
- Miervaldis. Par ko?
- Regīna. Vienalga, par ko! Tāpat vien – aizbrauc un atvainojies. Palūdz piedošanu un apsoli, ka nekad tā vairs nedarīsi!
- Miervaldis. Kā?
- Regīna. Nebāzīsi galvu zem spaiņa. Netraucēsi viņai ar spaini brīvi vicināties. Vai tad sievietei nav tiesību vicināt spaini, kur un kā vien sagribas? Protams, ka ir. Viņa varbūt vingroja!
- Regīna. Izkustināja locekļus pa starpu slaukšanai.
- Miervaldis. Nē, nekādus locekļus viņa nekustināja – mērķtiecīgi blieza man ar spaini pa galvu!
- Regīna. Nu un tad? Tev taču nav jāatvainojas konkrēta iemesla dēļ, bet tikai tāpēc, lai glābtu savu politiķa karjeru. Vai tiešām savas nākotnes labā ir tik grūti atvainoties?
- Miervaldis. Nē, man nav grūti atvainoties. Es tikai nesaprotu, kā to izdarīt. Teikt: lūdzu, piedodiet, ka jūs man iesitāt ar spaini pa galvu?
- Regīna. Nē, saki: piedodiet, ka iebāzu savu galvu ne tur, kur vajag.
- Miervaldis. Bet es galvu nekur nebāzu – mierīgi stāvēju.

Regīna. Tad atvainojies par to, ka stāvēji nepareizā vietā – tur, kur viņai ar spaini vajadzēja vicināties!

Miervaldis. Labi.

Regīna. Braucam!

Miervaldis. Tūlīt?

Regīna. Protams! Viss jānokārto ātri. Pirms žurnālisti ko ir uzoduši.

Miervaldis. Tu arī brauksi?

Regīna. Tevi taču vienu pie tautas nevar laist: dabūsi vēlreiz ar spaini pa galvu.

7

Jānis. Tā, zārku sarunāju – aizbraukšu tagad pakaļ.

Astra. Bet man nav, ar ko samaksāt – ne par zārku, ne par tavu braukšanu.

Jānis. Liecies mierā – vai tad nu es nevaru bērniņas draugam zārku uzsaukt?

Astra. Es kaut kad tev atdošu...

Jānis. Nevajag. (Prom.)

8

Astra. Piedod man, Monta, ka tā iznāca. Es taču viņam neprasīju – viņš pats...

Monta. Labi jau, labi.

Astra. Es, goda vārds, pie pirmās izdevības to naudu atdošu. Bet... zini, kas man ienāca prātā?

Monta. Kas tad?

Astra. Es varētu visu, kas man te ir, jums norakstīt: gan zemi, gan māju, gan lopus...

Monta. Kāpēc?

Astra. Zinu taču, ka netikšu ar visu galā. Arī bērnu, kam saimniecību atstāt, man nav... bet, ja mēs sarunātu tā, ka visu atdodu jums... un kopā saimniekojam...

Monta. Kā – kopā saimniekojam?

Astra. Nu... kā jau tu teici: nebūtu glīti, ja Jančuks par velti man palīdzētu, bet, ja tas viss būtu jūsu, tad Jančuks pats pa savu saimniecību rautos... un es turpinātu dzīvot tepat un jums palīdzētu... Es tad būtu tāds kā jūsu ģimenes loceklis, kam nekas nepieder, bet kas strādā, tā sacīt, par vēdera tiesu... Jums taču ir divi bērni: viena māja vienam, otra – otram... Man tik un tā viss būs kādam jāpārdod. Un kur tad es pēc tam likšos?

Monta. Nu... nezinu... Bet varu parunāt ar Jančuku...

Astra. Parunā, Montiņa... parunā... Visu mūžu būšu jums pateicīga!

Regīna. Regīna.

Zane. Zane. Jūs pie manis? Ā, deputāta kungs... Man tiešām žēl, ka tā gadījās...

Regīna. Aizmirsīsim pagātņi! Raudzīsimies nākotnē!

Zane. Jā, protams... Nāciet, lūdzu, iekšā!

Regīna. Vēlāk. Vispirms mēs gribētu aprunāties ar to sievieti. Jūs saprotat, par kuru es runāju...

Zane. Jā, protams, protams! Jūs atbraucāt, lai...

Regīna. Lai uzlabotu saprašanos ar tautu. Pārvarētu bezdibeni. Mazinātu plaisu, tā sacīt.

Zane. Vai deputāta kungam tā... plaisa... galvā ir liela?

Regīna. Nē, plaisai galvā nav ne vainas. Līdz kāzām sadzīs. Es runāju par sociālo plaisu, kas nejauši ir radusies, saskaroties viņa galvai ar jūsu slaucējas spaini. To gribētos mazināt. Jūs taču arī esat deputāte – saprotat, ka plaisas galvā ir nieks, salīdzinot ar tām plaisām, kas veidojas starp politiķiem un tautu.

Zane. Saprotu... Alise ir ļoti labs cilvēks... Tikai saprāta zuduma brīdī... Viņa jau bija pie ārsta. Skatieties – novājināts organisms... depresija... stress...

Regīna. Jā, grūti tagad tautai klājas... grūti... Tāpēc arī esam izstrādājuši vairākas programmas, kā tautas stāvokli uzlabot. Vienīgā nelaime, ka nevar zināt, ko ievēlēs: mūs vai tos, kas tautu līdz šādam stāvoklim noveduši...

Zane. Jā... mēs saprotam... un esam gatavi par jums balsot... viss pagasts... bet... kā tad tagad ar to mūsu Alisi būs?

Regīna. Ceru, ka spēsim ar jūsu Alisi vienoties kopējā dziesmā.

Zane. Jā, viņai ir laba balss... novada korī dzied...

Regīna. Dziesmu svētki mūs vieno!

Zane. Protams, protams! Tūlīt aizskriešu viņai pakaļ.

Regīna. Tikai viens lūgums: lai viņa nekādus bīstamus priekšmetus neņem sev līdz.

Zane. Protams, protams: pateikšu, lai spaini atstāj mājās. Bet jūs tikmēr...

Regīna. Par mums neraizējieties: mēs tikmēr pastaigāsimies. Ieelposim ekoloģisko lauku gaisu. Rīgā, kā pati saprotat, elpošani ir pieejamas tikai izplūdes gāzes.

Zane. Protams, protams! Es skrienu! (Prom.)

Regīna. Nāc, Miervaldi: apspriedīsim gaidāmās sarunas stratēģiju un taktiku.

Jānis. Ar ko?

Monta. Astra tādu jocīgu priekšlikumu izteica. Piedāvāja mums savu māju un zemi uzdāvināt... ja mēs par to viņai saimniekot palīdzam.

Jānis. Var taču arī tāpat šad tad palīdzēt.

Monta. Tāpat? Citam par velti vergot?! Tā jau mēs drīz izputēsīm!

Jānis. Gan jau Astra kādu sev Pētera vietā atradīs, un tad viņi atkal mums, kad vajadzēs, palīdzēs – kaimiņu būšana...

Monta. Šķiet, ka Astra nevienu citu netaisās meklēt.

Jānis. Nu tas tikai tagad – kamēr sēras par Pēteri norimst.

Monta. Nedomāju, ka viņa par Pēteri īpaši sēro.

Jānis. Grūti jau viņai gāja... pēdējos gadus... bet ir taču arī laimīgas atmiņas palikušas...

Monta. Ka tik viņa, tā iekārtodamās, uz tevi necer...

Jānis. Monta... tu atkal par to...

Monta. Labi, labi – nerunāšu. Bet lai tad viņa noraksta visu mums. Tāpat vien pa Astras saimniecību rauties es netaisos! Un arī tev neļaušu! Mēs nepūlamies tikai savā, bet arī bērnu labā!

Jānis. Diez, vai bērni maz gribēs te atgriezties...

Monta. Atgriezīsies vai neatgriezīsies, bet mēs nedrīkstam pret viņu mantojumu vieglprātīgi izturēties!

Jānis. Manis pēc – sarunājiet pašas.

11

Zane. Skrienam!

Alise. Uz kurieni?

Zane. Ir atbraucis tas tur – deputāts.

Alise. Tas pats, kuram es ar spaini pa galvu iegāzu?

Zane. Jā. Un vēl viena kundzīte viņam līdzī!

Alise. Ak, dievs!... Jau tik ātri?... Es nemaz nezīnu, kas uz cietumu jāņem līdzī...

Zane. Ne jau uz cietumu – viņi tikai aprunāties atbraukuši.

Alise. Par ko?

Zane. Šķiet, ka viņi ir gatavi izlīgt bez tiesāšanās.

Alise. Tiešām? Tas būtu labi. Bet tad jau man kaut kādu kompensāciju vajadzēs maksāt. Gan par ārstēšanos... gan par morālo traumu... Vai maz varēšu tik daudz sakasīt...

Zane. Par to tagad nedomā – nāc ātrāk, kamēr viņiem noskaņojums nav mainījies.

Alise. Spaini ņemt līdzī?

Zane. Kāpēc?

Alise. Lai redz, ka es lietiskos pierādījumus neslēpju.

Zane. Īpaši pieteica, lai tu neiedomājies spaini paķert līdzī.

Alise. Ak tā? Nu labi. Nē, es tomēr iešu ar spaini – lai viņš tagad var iegāzt pa galvu man! (Prom.)

Zane. Patiešām traka!...

12

Zane. Brīdinu, ka viņa nāk ar spaini.

Miervaldis. Kāpēc?

Zane. Grib, lai jūs tagad iesitat viņai.

Regīna. Deputāts nedrīkst sist tautai ar spaini pa galvu! Vismaz tiešā nozīmē ne!

Miervaldis. Varbūt viņa tomēr grib vēlreiz man iebelzt?

Regīna. Noriskēsim. Ja jau tu vienu sitienu ar spaini pa galvu izturēji, tad varbūt izturēsi vēl kādu.

13

Alise. Lūdzu, deputāta kungs – te jums būs spainis. Iegāziet ar to man pa galvu!

Miervaldis. Kāpēc?

Alise. Morālajai kompensācijai.

Miervaldis. Man nekāda kompensācija nav vajadzīga.

Alise. Toties man – ir.

Miervaldis. Bet jūs taču man iesitāt saprāta zuduma brīdī.

Alise. Jā.

Miervaldis. Toties man nekāda saprāta zuduma tagad nav... un es nezinu, kā to dabūt. Varbūt iesitiet man vēlreiz – tā, lai iestātos saprāta zudums.

Alise. Nē, šobrīd arī mana galva ir pilnīgi skaidra, tāpēc es nespēju jums iesist.

Regīna. Tad varbūt atlieciet galvu dauzīšanu uz vēlāku laiku?

Alise. Labi. Es pagaidām to spaini nolikšu šeit. Varat uz tā piesēst.

Zane. Labāk ieiesim pie manis: tur visiem būs, kur sēdēt.

Regīna. Neiztraucējiet procesu!

Zane. Tad varbūt mēs abas varētu iet kafiju iedzert?

Regīna. Nē, es palikšu. Ja nu te kādam atkal uznāk saprāta zudums? Bet jūs ejiet.

Zane. Tad varbūt man arī drošības dēļ palikt?

Regīna. Nē, man ir melnā josta džudo – jūs tikai maisīsties pa kājām.

Zane. Atvainojiet... (Prom.)

14

Regīna. Runājiet. Iedomājieties, ka manis te nav.

Alise. Lūdzu, piesēdīet, deputāta kungs...

Miervaldis. Nē, nē – sēdīet jūs, jūs tomēr esat sieviete.

Alise. Bet es neesmu dabūjusi ar spaini pa galvu, deputāta kungs, toties jūs...
esat...

Regīna. Netielējies, Miervaldi – sēdies!

Miervaldis. Nu... ja jūs uzstājāt...

Alise. Piedodiet, deputāta kungs... bet man tik grūti iet... un kad vēl no jūsu
pamācībām govs norāva pienu... Vai jums ļoti sāp, deputāta kungs?

Miervaldis. Nē... kad jūs tā maigi pieskaraties... nemaz vairs nesāp...

Alise. Vai pieskarties vēlreiz, deputāta kungs?

Miervaldis. Jā... lūdzu... esiet tik laipna... pieskarieties...

Alise. Vai tā ir labi, deputāta kungs?...

Miervaldis. Miervaldis... Mans vārds ir Miervaldis...

Alise. Vai tā ir labi, Miervalža kungs?

Miervaldis. Jā... labi... ļoti labi... jūs pat iedomāties nevarat, cik labi...

Alise. Vai turpināt pieskaršanos, Miervalža kungs?

Miervaldis. Jā... ja tas jūs neapgrūtina... turpiniet... lūdzu, turpiniet...

Alise. Ko jūs, Miervalža kungs: mani tas nemaz neapgrūtina... Varbūt drīkstu
jūsu galvu arī paglāstīt?

Miervaldis. Jā, protams, Alise: ja jums nav grūti – paglāstiet...

Alise. Ko jūs, Miervalža kungs – man tas nemaz nav grūti... Vai tā ir labi,
Miervalža kungs?

Miervaldis. Ļoti labi... Un kļūst arvien labāk un labāk...

Alise. Vai turpināt glāstīt?

Miervaldis. Jā, Alise... ja jūs tas neapgrūtina... turpiniet...

Alise. Ko jūs, Miervalža kungs – mani tas nemaz neapgrūtina... Es visu mūžu
varētu jūs tā glāstīt un glāstīt...

Miervaldis. Alise...

Alise. Jā, Miervalža kungs?

Miervaldis. Vai es drīkstu jums kaut ko pateikt?

Alise. Protams, Miervalža kungs: jūs drīkstat man teikt visu, kas vien jums ienāk
prātā...

Miervaldis. Un jūs man nesitīsiet ar spaini pa galvu, ja pateikšu ko tādu... no kā
jūsu govs varētu noraut pienu?

Alise. Nekādā gadījumā, Miervalža kungs. Govju taču te nav... tikai tā kundze,
kas jums atbrauca līdzī no Rīgas. Turklāt jūs sēžat uz spaiņa... Es nemaz
nevaru pie tā tik vienkārši tikt.

Miervaldis. Labi, Alise. Tad es uzdrošināšos... jums atzīties... Bija tā... Kad iegāju
jūsu kūtī... un ieraudzīju jūs... tur tā sēžam un slaucam govi... mana sirds

acumirkli palēcās... kā neprātīga... „Lūk, tur sēž mana sapņu meitene,” sirds man teica... „un slauc govi...”

Alise. Vai tiešām jūsu sirds tā teica, Miervalža kungs?... Un... par mani?

Miervaldis. Jā, Alise... es iemīlējos no pirmā acu uzmetiena... tāpēc arī zaudēju saprašanu... un sāku visas tās muļķības gvelzt... no kurām jūsu govs norāva pienu...

Alise. Ak, Miervalža kungs... bet es... es sākumā nemaz neskatījos uz jums... un centos arī neklausīties jūsu muldēšanā... Un tikai tad, kad govs norāva pienu... un es atjēdzos ar spaini rokā... un ieraudzīju jūs aizskrienam... jā, tad arī mana sirds pēkšņi nodrebēja... jo es sapratu, ka tā skriet var tikai mans vīrietis... „Ak, dievs!” es nodomāju. „Tur aizskrien mans vīrietis. Kāpēc es nepaskatījos uz viņu ātrāk? Kāpēc iegāzu viņam ar spaini pa galvu?...”

Miervaldis. Alise... ja nu ir tā, kā jūs sakāt... tad jūs varbūt neiebilstu kļūt par manu sievu?

Alise. Ko jūs teicāt, deputāta kungs?

Miervaldis. Miervaldis.

Alise. Ko jūs teicāt, Miervaldi?

Miervaldis. Es teicu: vai jūs būtu ar mieru kļūt par manu sievu, Alise?

Alise. Bet... bet... kā tad tas iespējams?

Miervaldis. Apprecoties.

Alise. Apprecoties ar jums? Ar deputātu?

Miervaldis. Jā, Alise – ar mani.

Alise. Jūs nu gan... kā ar spaini pa galvu... Man laikam saprāts sāk zust...

Miervaldis. Tad jūs man tagad sitīsiet ar spaini?

Regīna. Jā!!!

Alise. Nē, tagad saprāts man zūd kaut kā citādi... Tā, ka nemaz negribas jums sist ar spaini pa galvu...

Miervaldis. Un ko gribas?

Alise. Gribas... tiešām gribas... ar jums apprecēties, deputāta kungs... ja nejokojat...

Miervaldis. Tad precamies, Alise!

Alise. Precamies, Miervaldi! Kur mēs to darīsim? Tepat vai Rīgā?

Miervaldis. Varbūt labāk tepat – pie dabas krūts?

Alise. Jā, tad es pa starpu varētu arī govi izslaukt... Vai! Man taču jāskrien govi slaukt! Vai drīkstu paņemt spaini?

Miervaldis. Protams, Alise – man tas nemaz nav vajadzīgs!

Alise. Gaidi mani, Miervaldi – drīz būšu! (Prom.)

Miervaldis. Es gaidīšu, Alise!

15

Regīna. Tu stulbs esi, Miervaldi? Kāda velna pēc tu viņu bildināji? Ar atvainošanos pilnīgi pietiktu!

Miervaldis. Es viņu mīlu!

Regīna. Izskatās, ka tava galvas trauma ir smagāka, nekā sākumā likās. Iemīlēties sievietē, kas tev iekrauj ar spaini par galvu – to es vēl varētu saprast: spilgts emocionāls pārdzīvojums... un tā tālāk... Bet apprecēt tādu... Vai tu saproti, uz ko paraksties? Precedentam ir tendence atkārtoties. Tagad tas notiks regulāri: kā sievai kas nepatiks, tā šī tev – bac! – ar spaini pa galvu!

Miervaldis. Dabūt no mīļotās sievietes ar spaini pa galvu – tā ir augstākā laime, kādu vien vīrietis var vēlēties!

Regīna. Mazohists...

16

Zane. Es atvainojos par traucējumu... bet kāpēc Alise tā aizdrāzās?

Miervaldis. Govi slaukt.

Zane. Nu ja, nu ja – govs ir jāslauc... Bet kā citādi? Viss kārtībā?

17

Alise. Izslaucu!

Zane. Tad nu gan ātri... Un arī pārģērbties paguvi...

Regīna. Jūs pirmīt piedāvājat kafiju...

Zane. Jā, protams –lūdzu!

Abas prom.

Miervaldis. Cik tu esi skaista... Alise...

Alise. Paldies, Miervaldi... Nāc – es tev parādīšu Dzimtenes āres...

18

Astra. Monta!

Monta. Kas noticis?

Astra. Jančukam ar sirdi slikti kļuva – ātrie nupat aizveda...

Monta. Maita! Tu viņu nogalināji!

Astra. Nē taču! Ārsts teica, ka neesot nekas bīstams! Tikai pāris nedēļas slimnīcā jāpaguļ... lai būtu pavisam droši...

Monta. Bet kāpēc viņam ar sirdi slikti kļuva?

Astra. Nu... laikam jau... no pārpūlēšanās...

Monta. No kādas pārpūlēšanās? Tu viņam uzmācies?!

Astra. Es negribēju... Tas notika pavisam nejauši...

Monta. Tādas lietas nejauši nenotiek!

Astra. Nejauši! Goda vārds, nejauši. Es paslīdēju... un iekritu salmos... Jančuks mēģināja mani noturēt... bet uzkrita virsū... pavisam nejauši... Un tad nu es nodomāju... ka liktenis man zīmi dod...

Monta. Kādu zīmi?!

Astra. Nu... redzi... tev ir bērni... Viens Rīgā mācās... otrs ārzemēs... bet man, ar to Pēteri dzīvojot, nekādi bērni nesanāca... Un, tā kā es jums visus savus īpašumus esmu uzdāvinājusi... tad... ja Jančukam būtu bērns arī no manis... tad arī mans bērns kaut ko mantotu...

Monta. Vai tad nesapрати, ka Jančuks to neizturēs?! Bez brīvdienām no rīta līdz vakaram pa divām saimniecībām... un tad vēl... tu!... Nevarēji ko labāku izdomāt?

Astra. Ko tad?

Monta. Nu kaut vai kā Alise: iekrāva deputātam ar spaini pa galvu, un viņš tā apdulla, ka šo uzreiz arī apprecēja.

Astra. Nu jā... Kas to būtu domājis: iebelz deputātam ar spaini pa galvu, un viņš uzreiz gatavs tevi precēt... Bet tur jau jāzina, pa kuru vietu un cik stipri sist. Varēja nosist pavisam. Tad būtu cietumā jāsēž. Alisei tikai nejauši laimējās ar īsto spaini pa īsto vietu trāpīt. Un ko tad tu man iesaki: kā ieraugu kādu deputātu, tā šim uzreiz ar spaini pa galvu – varbūt apprecēs?

Monta. Eh... Ko mēs par deputātu galvām daudz varam zināt... Iesim nu labāk mēslus vest...

Astra. Iesim, Montiņa: kamēr Jančuks slimnīcā, cits jau neviens to nedarīs...